

* * *

Viliam J u d á k, *In Ecclesia Dei*, Edícia *Studia theologica Nitriensia* 1, Nitra 2003, ss. 322

Niewątpliwie, jednym ze współczesnych najbardziej wpływowych i aktywnych historyków Kościoła na Słowacji jest ks. prof. Viliam Judák, były rektor Wyższego Seminarium Duchownego św. Gorazda w Nitrze oraz późniejszy dziekan Rzymskokatolickiego Cyrylometodejskiego Teologicznego Wydziału Uniwersytetu Komenskigo w Bratysławie. Wydał on wiele wartościowych publikacji z dziedziny historii Kościoła. Wystarczy tylko wspomnieć wydane przez niego podręczniki dla studentów wyższych uczelni, z których potem powstało wiele cennych książek; np. we współpracy z Editą Čekovską *Prehľadné cirkevné dejiny (Przejrzysta historia Kościoła)*, Bratysława 1996), oraz jego samodzielne publikacje: *Jubilejné roky v dejinách (Lata Jubileuszowe w historii)*, Nitra 1997), *Kristova Cirkev na ceste (Kościół Chrystusa w drodze)*, Trnava 1998), a także dwutomowe dzieło *Dejiny mojej Cirkvi (Historia mojego Kościoła)*, Trnava 2002 i 2004). Te tytuły wskazują wyraźnie na fakt, że prof. Viliam Judák jako autor fachowej literatury z dziedziny historii Kościoła znajduje się na czele słowackich specjalistów. Jest bardzo aktywny nie tylko w dziedzinie historii Kościoła, ale również i w dziedzinie literatury du-

chowo-religijnej. Spośród wielu wydanych książek przez profesora, możemy wyróżnić siedem, które powstały na podstawie jego radiowych oraz religijnych rozmów. Książki te noszą wspólny tytuł *Myślienky z etéru* (*Myśli z eteru*).

Wspomniane książkowe publikacje dzięki swojej treści oraz towarzyszącym faktograficznym i fotograficznym materiałom są wzbogaceniem dla wszystkich, którzy chcą poznać tą bliższą lub tą bardziej odległą historię Kościoła. Prof. Viliam Judák, chcąc przybliżyć historię Kościoła jak największej liczbie osób, stara się, tak jak św. Apostoł Paweł, wyszukiwać nowoczesne areopagi, którymi są z pewnością w dzisiejszych czasach są media. We współpracy z Terézą Adamcovą, redaktorem słowackiego radia, zrealizował w latach 1999 – 2001 radiowe audycje o historii Kościoła. Audycje były zrealizowane w formie dialogu (pytanie – odpowiedź). Program ten spotkał się z wielkim oddźwiękiem u słuchaczy. W dzisiejszych czasach znajdziemy wiele publikacji i książek napisanych w formie dialogu; także spod pióra prof. Viliama Judáka wyszła tego typu historyczna publikacja *In Ecclesia Dei* (*W Kościele Bożym*). Została wydana jako pierwsza pozycja nowo utworzonej serii wydawniczej Wyższego Seminarium Duchownego św. Gorazda w Nitrze o nazwie *Studia Theologica Nitriensia*. Była ona zainspirowana wieloma podobnymi teologicznymi edycjami, na przykład edycją *Academica* wydawaną przez znane także na Słowacji Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Biblos.

Książkowa publikacja *In Ecclesia Dei* składa się z 23 dialogów, w których znajdują swój oddźwięk najróżniejsze tematy z dziedziny historii Kościoła. Po wstępnym rozdziale o latach jubileuszowych spotykamy się z refleksją na temat stosunku Kościoła do władzy świeckiej, potem następuje problematyka tak zwanego „ciemnego stulecia” i rzekomego konfliktu między nauką a wiarą. Jak już wcześniej było zaznaczone, autor nie unika drażliwych pytań dotyczących reformacji i kontrreformacji. W jednym z rozdziałów książki zwraca uwagę na kult Najświętszej Maryji Panny w przebiegu wieków, natomiast w dalszym rozdziale rozwija refleksję nad kwestionowaniem wartości chrześcijańskich przez nowoczesne myślenie i kulturę.

Publikacja nie ogranicza się tylko do historii Kościoła powszechnego, ale ma na celu również objaśnienie i przypomnienie historycznego tła ostatnich dziesięcioleci z dziejów Kościoła na Słowacji. Punktem wyjścia jest niezwykle ważna rola, jaką odegrali w historii słowackiego narodu święci Cyryl i Metody, a także przypomina o innych świętych, którzy pochodzili ze Słowacji lub pracowali na jej terenie. Kolejne rozdziały przybliżają drogę krzyżową, przez którą musiał przejść w okresie komunizmu cierpiący i zmuszony do milczenia Kościół na Słowacji, w tym wielu wiernych i oddanych sług Kościoła – biskupów, którzy w tym okresie byli skazywani i osadzani w więzieniach. Do tego dochodzą jeszcze setki i tysiące ludzi, których w tym trudnym czasie spotkał podobny los. Autor dokumentuje te wydarzenia w swojej książce, co jest bardzo ważne, ponieważ pamięć narodu i jednostki wydaje się być niekiedy zbyt krótka. W ten sposób wydarzenia z komunistycznych lat są przedstawione historycznie i faktograficznie a w poszczególnych rozdziałach przedstawiona jest sytuacja, która poprzez dziesięciolecia stopniowo przechodziła od tego najbardziej ciemnego i bolesnego okresu poprzez okres upokorzenia, normalizacji i odwilży, aż do okresu współczesnego, lokalnego wydania „Edyktu Mediolańskiego” (listopad 1989), kiedy ludzie i Kościół na Słowacji ponownie odzyskali społeczną i religijną swobodę.

Ostatnie dwa rozdziały poświęcone są papieżom oraz ich współpracownikom z XIX i XX wieku. W rozdziałach tych autor przypomina nie tylko historyczne powiązania, w których żyli poszczególni papieże ostatnich dwóch stuleci, ale wspomina również ich zasługi dla rozwoju i dobra Kościoła. Wiele miejsca poświęca także pontyfikatowi współczesnego papieża Jana Pawła II, oraz jego bogatej pastoralnej

działalności. Ostatni rozdział, poświęcony jest – w tym samym duchu – pracy i działalności kardynałów, jako bliskich współpracowników papieża, również w oparciu o konkretne, historyczne fakty.

W czym, oprócz prezentacji faktów historycznych, które autor wspomina w swojej książce, widzę wielki wkład tej publikacji? W rzeczywistości, z którą specjalistyczne dyscypliny naukowe prezentujące czytelnikowi swoje tematy i myśli mają wielkie problemy: Jakim sposobem przekazać fachową i naukową wiedzę w atrakcyjnej i spopularyzowanej formie książkowej? Przykładowym rozwiązaniem tego problemu jest właśnie publikacja *In Ecclesia Dei* ks. prof. Viliama Judáka, którą bardzo dobrze się czyta, ponieważ książka ta powstała na kanwie mówionego słowa. W ten właśnie sposób stała się publikacją bardzo atrakcyjną dla czytelników. *In Ecclesia Dei* opracowana właśnie w ten sposób nie straciła nic ze swojej fachowości ani kompetencji historycznej. Rezultatem analizy poszczególnych tematów historycznych, którą prof. Viliam Judák przeprowadził, jest nie tylko wielki oddźwięk u radiowych słuchaczy, ale również wielki sukces na rynku czytelnicznym.

Ks. Dr Dušan Argaláš, Nitra-Bratysława.